

njuje dopis opata Alberta, ki je ondi načelnik bil od leta 1677. do leta 1727. Tu se med drugim nabaja pismo opata iz Št. Petra pri Salzburgu na opata v Št. Pavlu, v katerem se v nemškem jeziku bere sledeče:

„Nadejam se, da se bode stvar za romarsko cerkev „Marija pomagaj“ poleg Vitinja (v Goršiški dolini), kjer očitno potrebujejo spovednika, ki bi v stanu bil dohajajoče slovenske romarje spovedovati, konečno se vendar ugodno rešila. Moj P. Armand Haubmann, rodom Horvat, je uže poprej nekoliko razumel slovenski jezik. Ker pa, prečastiti gospod, imate v Št. Pavlu duhovnike, ki so v slovenskem jeziku dobro izurjeni, bilo bi mi posebno milo, da bise P. Armand ondi še bolje podučil v tem jeziku“.

To pismo nam je iz narodnega stališča na več strani velike važnosti. Kaže nam namreč prvič, da samostan Št. Pavla, ki je takrat več fará imel v Dravski dolini, si je pošteno prizadeval vstrezati narodnim potrebščinam slovenskega ljudstva, s katerim je občeval; — kaže nam pa tudi drugič, da je opat nemškega samostana Št. Peterskega na Salcburškem resno voljo imel, romarski cerkvi „Marija pomagaj“ (Maria Hilf), ki je z njegovo proštijo Vitinsko na Koroškem združena bila, dati duhovnika, ki bi mogel izprva vsaj nekoliko vstrezati zahtevam ljudstva slovenskega, pozneje pa popolno trden bil jezika slovenskega. In to izurjenost v slovenščini naj bi Salcburški benediktinec si prilastil v samostanu benediktinskem v Št. Pavlu. Tako so si zastopniki cerkve prizadevali pravični biti narodu slovenskemu uže pred 200 leti!

Politične stvari.

O prestroji višjih ces. uradnikov v Avstriji.

O potrebi tega prestroja je česki časnik „Politik“ pod naslovom: „Ueber den Verwaltungsorganismus in Oesterreich“ prinesel znamenite članke, v katerih med drugim pride na pretres tistih mož, ki dandanes stojé na čelu c. k. deželni m vladam ali z imenom „ces. namestnikov“ ali pa „ces. deželnih predsednikov“.

„Politik“ v tem oziru piše: Ker Istra in Gorica imate deželno vlado v Trstu, Predarelska v Inspruku, in ker na mesto žalibog prezgodaj umrlega viteza Kalline ni za Moravsko še imenovan drug ces. namestnik, imamo tedaj v Avstriji zdaj 13 ces. namestnikov in ces. deželnih predsednikov. Med temi so trije, ki se ne prištevajo privržencem centralistične stranke, in ti so: grof Potocki, ces. namestnik v Galiciji, baron Rodič, ces. namestnik v Dalmaciji, in Winkler, deželni predsednik na Kranjskem. Nikdo izmed teh treh ni strančar. Ostane tedaj še 10 družih, med katerimi so nekateri, od katerih se sicer ne more reči, da ne bi gravitirali na nemško stran s centralističnim odmevom, a vendar se niso centralistične strančarje pokazali, zato se o njih sme reči: „qui bene latuit, bene vixit“. Taki so: grof Sig. Thun v Salzburgu, vitez Bohuslav Widmann v Tirolih in grof Lodron v Celovcu. Ti trije gospodje se v čisto nemških deželah (Koroško pa ni to!) obnašajo blizo tako, kakor prejšnji trije v slovanskih deželah. Razen teh pa je še tretja skupina ces. namestnikov, katerih ne moremo nikamor drugam staviti, kakor v vrsto centralistične stranke, med katerimi nekateri ministru Taffe-u ne delajo naravnost opozicije, vendar povsod kažejo simpatije stranki centralistični, drugi pa, kakor Possinger (na Dunaji), Sumer (v Šleziji), Kübek (na Štajarskem), Pino-Friedenthal (gornji Avstriji) so znani odločni stran-

čarji. Državni poslanec dandanes je edini še baron De Pretis, ces. namestnik v Trstu; on sedí na levici državnega zbora, katera ga ima za intelektualnega vodjo Taaffe-u nasprotne stranke. Če ces. namestnik ali ces. deželni predsednik stoji v vrsti nasprotnikov ministerstva, si pač lahko mislimo, kako stoji z upravo v taki deželi! Taki načelniki so kolesa, ki stanovitno ovirajo to, kar so ministerstva nameni. Ces. namestnik ali ne sme biti državni poslanec, ali pa v državni zbornici mora pripadati večini zborovi, ki ne dela nasprotja vladi. Nedavno se je, kakor pravijo, c. k. deželni predsednik kranjski Winkler, ki je odločno stal v vrsti konservativne večine, po želji grofa Taaffe-a odpovedal državnemu poslanstvu, — al veliko bolj bila bi potreba, da bi ministerstvo migljej dalo baronu De Pretisu, da bi se odpovedal namestništvu v Trstu ali pa državnemu poslanstvu. Iz vsega je razvidno, da je na pridržavi želeti marsikakih prememb o ces. deželnih načelnikih.“ Tako „Politik“, in pravo trdi.

Naši dopisi.

V Gorici 15. avg. — Naša „Soča“ ima v številki 33 od 13. dne t. m. pomenljiv sestavek: „Cesarski namestnik baron De Pretis na ogledu po naših gorskih krajih“. Včeraj je bil gosp. namestnik spet tukaj (v Böckmannovi vili) in odrinil sinoči na Dunaj. — V petek je bil v Gorici vojaški škof, preč. gospod dr. Gruša, in z njim gosp. Jan. Gnjezda, prefekt ljubljanskega Alojzijšča. Obedovala sta pri gosp. knez nadškofu in vse, kar je tukaj znamenitega, ogledala. — Sinoči je bil dostojen pogreb nekdanjega župana goriškega, vpokojenega svetovavca okrožne sodnije, g. Aleksandra pl. Claricini-a. Bil je rajnki pred leti tudi predsednik kmetijske družbe. Za njegovega predsedništva je izhajal prvi slovenski kmetijski list v Gorici („Umni Gospodar“). Gosp. Claricini je bil Slovincem popolnoma pravičen. Od njega imamo tudi marsikaj tiskanega, na pr. popis, kako se je neki nemi tukajšnji jud h krščanski veri spreobrnil in pa znamenito zgodovinsko-statistično knjigo o Gorici, ki jo je gosp. Claricini izdal po tem, ko je bil odstopil od županstva. Rajnki je bil plemenit idealist. Poslednji njegov javni čin je bila osnova društva za nadzorovanje in domače izobraževanje odrasle šolske mladine — društvo, ki se ni nikdar vresničilo za to, ker se neki vzori ne dajo vresničiti, če ni — gmotnih, prozaičnih pomočkov, namreč — cvenka. — Program naše mestne gosposke za obhajanje cesarjeve 50letnice je uže priobčen. V torek večer bo sijajna bakljada (120 bakelj; vdeleži se je tudi g. Ritterjevo fabriško osebje iz Stračie). Dne 18. popoldne bo igrala mestna banda na Travniku; gazna svečava bo na mestne stroške pomnožena. Mestnim zavodom je namenjen primeren priboljšek. Vse drugo bo po navadi. Včeraj je starešinstvena deputacija ces. namestniku gosp. baronu De Pretis-u poklonila tudi voščilno adresno. — Važno službo pokopališnega čuvaja je podelilo starešinstvo (v seji 12. dne t. m.) Jožefu Ongaro-u. Tedaj — nič več „Močnik“! Starega pokopališča čuvaj je bil namreč rod za rodom nek Podgrivec s pridevkom „Močnik“ in vulgarni goriški pregovor, kedar se je o smrti in pogrebu govorilo, je bil: „Larin kal Močnik“ (pojdemo k Močniku). Od 1. septembra t. l. bo treba reči: „larin kal Ongaro“. Tudi „al númer trediš“ so rekli staremu mirodvoru, ker je imel ominozno številko 13; kakošno številko bode imelo novo pokopališče — ne vem. Prav zdaj se namreč nove številke (po graškem, dunajskem etc. sistemu) devajo po hišah; vsak

trg, vsaka ulica bode imela za-se svoje številke in bode na dotični tabli zapisano tudi ulično ime.

Iz Ljubljane. — „Veliki cesarjev dan“ — petdesetletni rojstveni dan presvitlega našega cesarja Franc Josipa I. obhajal se je danes in včerajšnji večer tako svečano, kakor se le obhajati more v glavnem mestu dežele, ki je vsa v ljubezni udana svojemu milostljivemu vladarju. Uže včeraj popoludne so se okinčale hiše s krasnimi zastavami, zvečer pa je bilo mesto s predmestji vred prav lepo razsvitljeno. Na tisoče ljudstva se je valilo po ulicah, katero se je po 8. uri pomikalo pred stanovanje gospoda deželnega predsednika, kamor so, spremljani od mestne godbe, došli ob pol 9. uri čitalniški pevski zbor, društvo „Sokola“, društvo vojaških veteranov in požarna straža z lampijoni in bakljami. Čitalniški pevski zbor je tu pel 3 pesmi „Svoji k svojim“, „Popotnikovo“ in pa „cesarsko himno“, — „živio“-klici pa so se razlegali tako burno po Turjaškem trgu, da jih je bilo daleč slišati krog in krog. Gospod deželni predsednik je z rodovino pri oknih svojega stanovanja radostno poslušal te gromovite izraze verne udanosti ljubljanskega meščanstva, in po dokončani serenadi se je osobno podal na ulice zahvalujoč se načelnikom društev, ki so se zbrali v krasno ovacijo. — Danes zarano je grom topov z grada ljubljanskega naznanjal Nj. veličanstva rojstni dan, katerega so vojaki ob 8. uri dopoldne v zvezdnem drevoredu, druge deželne oblastnije pa ob 10. uri v stolni cerkvi obhajale s slovesnima mašama. — Popoludne ob 3. uri je bil slovesni obed pri gosp. deželnem predsedniku, na katerega je bilo povabljeno 50 gostov, ob dveh pa so imeli oficirji skupni banket v gostilnici „Evropa“. A tudi ubogi mestni niso bili pozabljeni, kateri so v „ljudski kuhinji“ dobili dobro kosilce. — Samo po sebi se razume, da uže ves teden je gosp. deželni predsednik sprejemal deputacije različnih korporacij in društev, ki so dohajale k njemu izrazovat mu čustva iskrene radosti o petdesetletnici Nj. veličanstva, katerega naj nam mili Bog ohrani še mnogo mnogo let!

— (Katoliška družba rokodelskih pomočnikov) si slovesnost svoje 25letnice vesela, a tudi ponosna more zapisati v kroniko svojo. 7. 8. in 9. dan avgusta ostanejo v zgodovini njeni z zlatimi črkami vpisani! Ker naš tednik, ki je uže v početku te družbe se za-njo iskreno zanimal, le v kratkih črticah more opisati to svečanost, naj zadostuje sledeče.

Prvi del slovesnega obhajanja pričel se je 7. dne zvečer v dvoranh družbinih, hiše „Knežji dvor“ imenovane, ki so bile bogato olišpane. Sprejem tujih gostov po predsedniku njenem gosp. Gnjezdi bil je prisrčen; odšlo je 5 društev, zastopanih po društvenih zastavah in deputacijah, največ s svojimi predsedniki, in sicer društvo: zagrebško, celovško, inomoško, graško in dunajsko in sam načelnik vseh avstrijskih kat. rokodelskih društev, prečastiti vojaški avstro-ogerski škof dr. Gruša počastil je svečanost s svojim prihodom. V nedeljo, 8. avgusta, bilo je lepo videti, kako se je sprevod iz družbinega stanovanja gibal v nunsko cerkev, vse družbe s svojimi zastavami in z godbo na čeli. Nunska cerkev je bila ta dan posebno okusno olepšana. Pontifikalno sv. mašo je daroval načelnik vseh avstrijskih rokodelskih družeb, slavnostni vojaški biskup gosp. dr. Ant. Gruša z Dunaja v navzočnosti našega domačega knezoškofa gosp. dr. Pogačarja in z obilno asistencijo gosp. stolnih kapitularev ter drugih duhovnikov. Govor msgr. Mayerja, predstojnika inomoške družbe, bil je slavnosti dneva jako primeren. Po izvršeni službi Božji se obrne spre-

vod z godbo mimo čitalnice po Slonovih ulicah, po mestnem in šentjakobskem trgi nazaj v Knežji dvor. Mnogo ljudstva je gledalo in spremljalo sijajni sprevod; na mnogih hišah pa so vihrale zastave. — O banketi v čitalnici menimo najboljše poročati, ako pravimo: vsakemu navzočniku ostane vedno v lepem spominu. Zbralo se je bilo do 200 gostov. Pred vsemi napije g. prošt dr. Jarc papežu Leonu XIII., kanonik P. Urh z razvnetimi besedami najvišjemu zaščitniku vse obrtnosti presvetlemu vladarju Franjo Josipu I., biskup dr. Gruša našem knezoškofu, predsednik naše katol. rok. družbe gosp. J. Gnjezda načelniku vseh rokodelskih družeb škofu Gruši, konservativni deželni poslanec štajarski gosp. Wöhr mestnemu županu Laschanu in Ljubljani, naznanjajoč, da je ljubljanski občinski zastop gosp. Gnjezdo za njega trudoljubivega, delovanja voljo imenoval si neumornega meščana, in naposled kanonik dr. Gogola tudi gosp. Gnjezdi napije in naznani, da je gosp. knezoškof ga imenoval si duhovnega sovétnika. Celovski trgovec Peter Merlin je napil na vse avstrijske národe, katehet gosp. Kržič vsem došedšim društvom in gosp. kanonik Urh še posebe Tirolcem. — Ob pol 7. uri je obiskal dr. Ant. Gruša, spremljan od rokodelskih učencev, grob L. Vončine, kateremu so zapeli pevci žalostiško ter opravila se je za-nj molitev za mrtvece. — Mnogo odličnega občinstva — tudi gospej in gospic — privabila je zvečer slavnostna beseda v zgornje prostore čitalnične, kateri so bili z raznim cvetjem in zelenjem olepšani in kjer ste se videli poleg doprsja Kolpingovega tudi sliki Leona XIII. in Franja Josipa I. Med odličnimi navzočniki smo videli tudi svojega ljubljenežnega deželnega predsednika gosp. Winklerja, preč. stolnega prošta Zupana i. dr. Pod vodstvom Kržičevim, načelnikom društvenemu pevskemu zboru, zapoje ta „Kolpingovo pesem“ in potem govori g. Rus navdušeno slovenski „pozdrav“, ki ga je prav v smislu društva in dnevu primerno zložil gosp. Jos. Cimperman. Za tem se je zopet vrstilo petje. Ko je prestalo petje, govoril je biskup dr. Gruša jedrovit slavnostni govor, povdarjajoč bistvo katol. rokodelskih družeb in njih prijazno vzajemnost s katoliškim duhovenstvom ter priporočujoč udom, naj se vedno držé svojega starega gesla. Spominjal se je tudi dr. Vončine in končal svoj govor z željo za daljni čvrsti razvoj ljubljanskega društva. Zdaj pevci zapojó cesarsko himno, katero so pozdravili burni živio- in slava-klici. Gospod stolni vikarij Wehr iz Gradca se zahvaljuje v imeni zunanjih družeb o prijaznem sprejemi v Ljubljani, želeč našemu društvu, če tudi stanuje sedaj v „Knežjem dvori“, da bi vendar skôro dobilo „svoj dom“. Potem se je napravil „tableau“ z bengaljsko osvetljavo, pri katerem so se videle vse obrtnosti zastopane, hvaležno gledajoč v podobo cesarjevo in Kolpingovo, in ko je g. Freiburger v nemškem „pozdravu“, katerega je tudi zložil gosp. Jos. Cimperman, apostrofoval Nj. veličanstvo, zadoneli so po dvorani z nova viharji živio- in slavaklici. — Telegramov je došlo 30, in ko jih je društveni gosp. Gnjezda prebral, bila je beseda okončana. Za besedo je prišla v čitalniškem vrtil veselica z godbo in petjem, s katerim so se odlikovali tudi Korošci. — Drug dan, 9. t. m. zjutraj ob 6. uri se je odpeljalo do 200 slavnostnih gostov v Bled, kjer je bila na Jézeri črna sv. maša za pokojne ude in društvene dobrotnike. Po obedu pri „Petranki“, ogledu Bledskega gradú, vožnji po jézeri itd. je le prenašlo približal se hip, da se je bilo treba posloviti od „naše zemlje raja“, a gotovo se je vračal proti svojemu domu vsakdo v prsih noseč nepozabljive spomine o dneh 7., 8. in 9. avgusta t. l.

— (*Desetletnica ljubljanske požarne straže*) vršila se je v nedeljo tako sijajno, da moramo obširnejši popis njen odložit do prihodnjega lista. Danes naj le to omenimo, da vsa tukajšnja društva so sodelovala pri svečanosti požarne brambe, ki 10 let dejansko reprezentuje „družbo sv. Florijana“, kakor smo nekdanj imenovali asekurance zoper škodo ognja. Njenemu načelniku gosp. Doberletu pa še posebno privoščimo cesarsko odlikovanje, po katerem je ta dan prejel zlati križec za zasluge.

— Predsednik čebelarskega društva gosp. Jerič je odpotoval v Kolonijo (Köln), kjer je veliki čebelarski zbor. Sl. ministerstvo kmetijstva mu je na prošnjo družbe kmetijske dovolilo 100 gold. popotne podpore.

— Gosp. vitezu Schneidu, našemu državnemu poslancu, so občine Kresnice, Moljava in Dob poklonile diplomo častnega občana.

— Gosp. Josip Nolli, naš rojak, je, kakor „Sl. Narod“ poroča, kot operni pevec angažiran v Barceloni na Španjskem, kamor je — kakor iz privatnega pisma posnemlje — te dni preko Francoske odpotoval.

— (*Kakošna je naša deželna zastava*), tega — kakor smo se te dni prepričali — še mnogo taci naših meščanov ne vé, ki ne stojé v vrsti naših nasprotnikov, kajti „belo-modro-rudečo“ zastavo imajo le za zastavo slovansko, čeravno je prav ta zastava deželna kranjska po določbi cesarja Ferdinanda. Treba, da o tem prihodnjič več govorimo v tolažbo tistim bojazljivim someščanom, ki abotno mislijo, da bi za „pan-slavizem“ demonstrirali, ko bi pri njihovem oknu visela „belo-modro-rdeča“ zastava.

— (*Vabilo.*) Slovenski narod bode ponosen in hvalen v 22. dan t. m. v Repnjah blizu Ljubljane svetlo praznoval stoletnico svojega učenega rojaka Jerneja Kopitarja, ki se je 21. dan avgusta 1780. leta rodil v Repnjah, a 11. dan maja 1844. leta umrl na Dunaji. Tega duševnega velikana mnogi in učeni spisi, izmed katerih imenujemo tukaj le „slovensko slovnico“ ter njega nesmrtno knjigo „Glagolita Clozianus“, niso znani samo po širokih slovanskih zemljah, — učenemu svetu vse Evrope so na uho zveneli, kakor bučeče trombe. A ne samo, kar je Kopitar spisal, nego tudi, kar je z modro besedo tiho a globoko vcepil v srca svojih darovitih prijateljev, obrodilo je nam Slovanom bogat zaklad prave učenosti in blagocvetnega napredka. Naš Kopitar je vzgojil nesmrtnega Srba, vsem narodom znanega Vuka Stefanovića Karadžića, roditelja srbskega slovstva, in Kopitar je preslavnega Miklošiča, neutrudnega delavca in prvega učenjaka med vsemi zdanjimi Slovani, posvetil v svojega naslednika jezikoslovne in zgodovinske vednosti. — K stoletnici tega velicega moža se podpisani odbor osmelja vabiti.

Odbor.

— (*Program Kopitarjeve slavnosti*) prihodnjo nedeljo 22. avgusta v Repnjah: 1. „Sokol“ in čitalniški pevci se zberó ob 6. uri zjutraj v restavraciji tukajšnje čitalnice in odrinejo potem z zastavami in mestno godbo na kolodvor južne železnice. 2. „Sokol“ in pevski zbor odpeljeta se ob 7. po Rudolfovi železnici do Vižmarjev, od koder gresta peš v Tacen, kjer bodo vozovi čakali. 3. Ob 9. uri zajutrek v krčmi pri Ingliču na Skaručni. 4. Ob 1/2 11. uri prihod v Repnje. 5. Ob 11. uri maša v cerkvi sv. Tilna v Repnjah, pri kateri bodo peli čitalniški pevci. 6. Po maši odkritje vzdane plošče na Kopitarjevem domu, slavnostni govor, govori gosp. prof. Fr. Šuklje. 7. Ob 1. uri skupni obed v Vodica pri

Lužarji. 8. Odhod iz Vodice ob 1/2 5. uri popoldne skozi Gameljne in čez črnuški most. 9. Prestanek na Ježici in potem vrnitev v Ljubljano. — Slavnost se vrši tudi v deževnem vremenu.

— Predsednik „Matice slov.“ dr. Bleiweis je prejel z Dunaja od gosp. J. Navratila, ki je stopil v kolo pisateljev životopisa Kopitarjevega, sliko nagrobne spominka, ki ga naš učenjak ima na Dunaji. Lično to sliko je gosp. dr. Miklošič daroval gosp. Navratilu, ki jo daruje zdaj „Matici“, katera bo ž njo okinčala po njej izdano životopisno knjižico. Naj dostavimo tej notici poročilo gosp. Navratila, da nimamo nikake podobe Kopitarjeve.

— („*Laib. Tagblatt*“) je v soboto umrl. Kakor slišimo, mu „Brenclj“ napravlja za prihodnji list „procesijo pogrebcev“, ki mrtveca spremljajo na pokopališče. „Tagblatt“ sicer pravi, da bode kmalu spet iz groba vstal, al — časnik, ki je živel samo od škandala, se je sam sebe za zmerom končal. Kakor o mesecu sušcu pravijo, da „zadnje dni rad z repom vije“, tako je tudi „Tagblatt“ v zadnjih svojih listih s kačjim svojim repom udrihal posebno po našem gosp. deželnem predsedniku Winklerju, ker je videl in slišal, kako ga narod po vsi naši deželi čedalje bolj spoštuje in ljubi. Ker umazani list sam ni mogel vse gnojnice v svoj list spraviti, si je po svojih znanih rokovnjačih najel še drugih listov in posebno Plenerjevo „Wiener allg. Zeitg.“, da je njegovega gnoja nekoliko privzela. Če nam kaj prostora ostaja, bomo drugi pot kaj več povedali o nesramnih pisarijah, ki jih po svetu pošiljajo možje „aus der Majorität des krainischen Landtages“.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Obravnave delegacij se po novjših poročilih imajo pričeti oktobra meseca v Pešti; dunajski državni zbor ima biti početkom novembra, ogerski pa se pričeti 25. septembra.

Hrvatsko. — Deželni zbor se prične 1. dne septembra.

Angleško. — Minister Gladstone se je ozdravil nevarne bolezni in gre v Napolj, da popolnem okreva. Gladston je največi trn avstro-ogerski in nemški diplomaciji, a največe upanje Balkanskim narodom, da se prej ali poznej ugodno jim reši turško vprašanje.

Turčija. — Čedalje je jasneje, da sultan poče popolno izvršiti sklepov berlinske konference. Če tedaj pride zopet do kakega razpora med Turčijo in Evropo, bode — tako se z Dunaja piše „Pest. Lloyd“ — Francozka potegnila bolj z Rusijo in Angleško, kakor pa z Avstrijo. V takem položaji bi nastala sledeča politiška konstelacija: Avstrija in Nemčija bi z ene strani, — Rusija, Anglija in Francija pa od druge strani si stale nasproti v vsacem odločnem vprašanji na Turškem. Kaj pa dobí v takem položaji za „lon“ Avstrija, lahko je uganiti onemu, kdor vé, da Prusija, glava Nemčiji, nikdar ni bila prijateljica Avstriji.

Žitna cena

v Ljubljani 11. avgusta 1880.

Hektoliter: pšenice domače 8 gold. 24 kr. — banaška 10 gold. 27 kr. — turšice 6 gold. 30 kr. — soršice 8 gold. 50 kr. — rži 7 gold. 15 kr. — ječmena 5 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 39 kr. — ajde 5 gold. 85 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 3 gold. 50 kr. 100 kilogramov.